

Розробити цілеспрямовану державну підтримку для стартапів; Забезпечити стартапи дешевими кредитами та низькими податками.

Перелік використаних джерел:

1. *Startup Ranking* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.startupranking.com/>
2. Баб'ячок Р.І. Основні тенденції розвитку стартапів в Україні — проблеми, перешкоди і можливості [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Osnovni-tendentsiyi-rozvytku-startapiv-v-Ukrayini-1-1.pdf>.
3. Вишневецький І. Гроші з розуму: як оподатковуються в Україні гранти для стартапів [Електронний ресурс] / Ілля Вишневецький // *Mind.ua*. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://mind.ua/openmind/20212912-groshi-z-rozumu-yak-opodatkovuyutsya-v-ukrayini-granti-dlya-startapiv>.
4. Пів мільярда за рік: десять чільних українських стартапів, які зірвали куш [Електронний ресурс] // *Економічна правда*. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/04/24/659769/>.
5. Хромова Д. Д. Сучасні світові тенденції розвитку стартапів на світовій арені / Д. Д. Хромова, К. В. Антоненко // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. - 2018. - Вип. 19(3). - С. 123-127. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvimevcg_2018_19\(3\)_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvimevcg_2018_19(3)_28).

Пріб К.А.

доктор економічних наук, професор,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В СУЧАСНІЙ ЕНЕРГЕТИЦІ

Розвиток енергетики утворює основу економічного зростання держави, а тому є одним з ключових стратегічних пріоритетів економічної політики. Важливу роль у його забезпеченні відіграє пожвавлення інвестиційної активності через реалізацію інвестиційних проектів.

В енергетичній сфері за напрямками реалізації доцільно вирізняти інвестиційні проекти: а) традиційної енергетики; б) будівництва сонячних електростанцій; в) будівництва вітрових електростанцій; г) встановлення когенераційних установок на біомасі; ґ) встановлення когенераційних установок на біогазі; д) будівництва геотермальних електростанцій; е) будівництва малих гідроелектростанцій; є) встановлення установок з переробки відходів; ж) розвитку еко-транспорту; з) використання альтернативних видів палива, в т.ч. рідкого біопалива; и) термомодернізації громадських будівель та підвищення теплоізоляції житлових будинків; к) заміни вуличного освітлення на енергоефективне тощо.

Потрібно відзначити, що на відміну від традиційних інвестиційних проектів проекти у сучасній енергетиці часто мають на меті не лише отримання прибутку, а передусім досягнення економії споживання енергії або підвищення ефективності її виробництва (в т.ч. через зменшення витрат). В результаті їх реалізації економічний ефект супроводжується соціальним і/або екологічним. Крім того, особливостями інвестиційних проектів із енергозбереження також є: можливість отримання права на використання «зеленого» тарифу (з 2020 р. на основі аукціонів розподілу квот державної підтримки); отримання спеціальної надбавки за використання енергогенеруючого обладнання або його складових вітчизняного виробництва; можливість реалізації бізнес-ідеї по впровадженню енергоощадної технології «під ключ» без початкових вкладень замовника; компенсація всіх витрат на проект за рахунок економії, отриманої в результаті впровадження технології енергоощадження; організація здійснення проектів через спеціальну енергосервісну компанію, яка несуть основні проектні ризики; залучення на фінансуванні проектів коштів за грандами, міжнародною технічною допомогою, урядовими та муніципальними програмами тощо.

Основна особливість інвестиційних проектів в сучасній енергетиці криється в нетрадиційних підходах фінансування. Найпоширенішими методами фінансування є:

- 1) програми грантової, технічної і іншої спеціальної допомоги, кошти отримані від співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, Альянсом Глобального Розвитку (GDA), фінансування за рахунок продажу квот за Кіотським протоколом;
- 2) механізми бюджетної державної та муніципальної допомоги;
- 3) через договір з іншою стороною, зокрема енергосервісною компанією (ЕСКО);
- 4) кредитне фінансування (у т.ч. через банківське, міжнародне, товарне, державне кредитування, а також з урахуванням підтримку кредитних операцій);
- 5) емісія облігацій, в т.ч. інфраструктурних та «зелених»;
- 6) самофінансування, в т.ч. за рахунок прямих інвестицій мешканців будинків, власників (співвласників) приміщень, ОСББ, громадських об'єднань та органів самоорганізації населення, приватних інвесторів тощо;
- 7) за рахунок емісії акцій (у т.ч. у разі пайового фінансування муніципальних проектів);
- 8) лізинг та інші.

Серед грантодавців, програм і проектів, що реалізуються або реалізовувалися в Україні, доцільно виділити: 1) Програму енергоефективності у житловому комплексі IQ Energy ЄБРР; 2) Фонд грантової підтримки ЕЗР через співфінансування за програмами НЕФКО, ЄБРР, ЄІБ МФК, МБРР та ПІБ; 3) Програму розвитку ООН в Україні «Секретаріат з питань енергоефективності і експертний центр» (за підтримки Уряду Словаччини); 4) Проект USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні» (MERP); 5) Проект IFC «Енергоефективність у житловому секторі України»; 6) Проекти GIZ

«Енергоефективність у громадах» та «Створення енергетичних агентств в Україні» та інші.

У складі джерел фінансування та інвестування енергетичних проектів важливе місце посідає державна допомога. З метою її надання в Україні функціонує Фонд енергоефективності – єдина державна установа, створена Урядом з метою підтримки ініціатив щодо енергоефективності, впровадження інструментів стимулювання і підтримки здійснення заходів з підвищення рівня енергетичної ефективності будівель та енергозбереження, зокрема в житловому секторі, з урахуванням національного плану щодо енергетичної ефективності, зменшення викидів двоокису вуглецю з метою виконання Паризької угоди, впровадження *acquis communautaire* Європейського Союзу та Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, забезпечення дотримання Україною міжнародних зобов'язань у сфері енергоефективності. Діяльність Фонду фінансується за рахунок коштів Держбюджету України, фінансової підтримки ЄС та уряду Німеччини. Програма Фонду енергоефективності реалізовується у співпраці з Міжнародною фінансовою корпорацією – IFC, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH та Програмою розвитку ООН (ПРООН). В Україні реалізується або реалізовувався ряд інших спеціальних державних програм фінансування інвестиційних проектів в енергетиці. Зокрема Державна цільова економічна програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв із ВДЕ та альтернативних видів палива на 2010-2020 рр. («Теплі кредити»); Програма підтримки енергозбереження Фонду сприяння молодіжному житловому будівництву тощо. Поряд з державним фінансуванням поступово набувають вагомості кошти муніципальних програм з місцевих бюджетів, що виділяються на підтримку заходів з енергоефективності у житлі та/або на компенсацію відсотків за цільовими кредитами.

Серед джерел фінансування інвестиційних проектів в енергетиці належне місце поступово отримують ресурси від створення енергосервісних компаній (ЕСКО) – суб'єктів господарювання, що впроваджують заходи енергозбереження повністю чи частково за рахунок власних, позикових або залучених коштів. Такі компанії гарантовано забезпечують економію паливно-енергетичних ресурсів і води упродовж терміну реалізації енергоощадних заходів, адже повернення вкладених інвестицій відбувається за рахунок економії ресурсів.

Одним з найперспективніших джерел стають облігації, передусім у формі так званих «зелених» облігацій, проспект (рішення про емісію, а для державних облігацій України – умови розміщення) яких передбачає (передбачають) використання залучених коштів виключно на фінансування екологічного проекту або окремого його етапу.

Також потужним механізмом фінансування інвестиційних проектів в енергетиці стають позики револьверних фондів, що надаються людям та ОСББ на поворотній основі та пільгових умовах. Основна ідея револьверних фондів полягає в наданні «дешевих» позик для фінансування заходів із коротким строком окупності та використанні повернутих коштів надалі для фінансування інших подібних проектів.

Банківське кредитування програм і проектів енергоефективності в Україні поки що залишається не популярним, однак є перспективним інструментом фінансування. Нині спеціальні енергоефективні кредитні продукти пропонують «Метабанк», «Кредобанк» та «Банк Львів». Також діє ряд спеціальних кредитних програм: 1) Програма енергоефективності у галузі централізованого опалення (UDHEEP); 2) Програма ЄІБ «Розвиток муніципальної інфраструктури України»; 3) Програма KfW «Незв'язаний фінансовий кредит на відновлення східної частини України»; 4) Проект Укресімбанку та МБРР.

Ще одним перспективним механізмом фінансування інвестиційних проектів є створення енергетичних кооперативів тощо.

Розвиток усіх форм, методів і механізмів фінансування нині є важливим й сприятиме розвитку інвестування, а відтак і всієї енергетичної сфери.

Перелік використаних джерел:

1. *Green Bond Principles: Voluntary Process Guidelines for Issuing Green Bonds [Internet resource] // ICMA, Paris Representative Office, June 2018. – Access mode: <https://www.icmagroup.org/assets/documents/Regulatory/Green-Bonds/Green-Bonds-Principles-June-2018-270520.pdf>.*

2. *Енергетична самодостатність громад: шлях до економічного розвитку та порятунку планети (посібник для органів місцевого самоврядування) / Мартинюк А.М. і ін. // Центр екологічних ініціатив "Екодія". – К: Типографія Quick Print, ФОП "Попов Дмитро Вікторович", 2019. – 79 с.*

3. *Механізми фінансування заходів енергоефективності в Україні [Електронний ресурс] // Звіт проекту «Секретаріат та Експертний хаб з енергоефективності». – Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/03/Mehanizmi-finansuvannya-zahodiv-energoefektivnosti-v-Ukrai--ni.pdf>.*

4. *Про альтернативні джерела енергії / Закон України № 555-IV [Електронний ресурс] // «Законодавство України». – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-15?find=1&textD0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%BE%D0%B2#w1_2.*

Храпкіна В.В.

доктор економічних наук, професор,

Рибалко А.Р.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

МІСЦЕ ТА РОЛЬ КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

Базисом функціонування будь-якої управлінської системи незалежно від її типу, рівня або функціональної спрямованості діяльності конкретного організаційного утворення, виступає сукупність управлінських операцій, об'єднаних певною цільовою спрямованістю, що традиційно виокремлюються у